

БИЗ — ХАЛҚАРОЧИЛАР, ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТЛАРМИЗ.

Мирзаев (Бонин)

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗИ

ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ
СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ЎЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

45-йил чиқиши
№ 94 (12.447)

Шанба, 20 апрель 1963 йил

Баҳоси 2 тийин.

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ ГАЗЕТАЛАРИНИНГ
БИРЛАШГАН СОНИ.

С. МАРФИН чизган расм.

Гафур ҒУЛОМ,
Мирза ТУРСУНЗОДА,
Чингиз АЙМАТОВ,
Беки САЙТОҚОВ.

ЎЛКАМИЗГА НАЗАР СОЛГАНДА

Апрель.
Водилар ва адрлар, тоғлар ва
бепоян чўللари апрелда ойда ай-
ниқса ранг-баранг ва покна бўлиб
товланади.

Бу йилги апрелда В. И.
Ленин туғилган куннинг тўқ-
сон учинчи йиллигини нишон-
ламоқдамиз. Дохий туғилган кун-
га юз йил тўлишига атиги
етти йил қолди, гарчи унинг
ўли қирқ йилдан бери орамизда
бўлмаса ҳам, аимо абадий баҳра-
ёт бўлиб бизнинг ҳамма ишми-
раҳнамоллик қилмоқда, ўзи ярат-
ган улуғ Коммунист партиянинг
коллектив ақл идрокда ва кол-
лектив меҳнатда ҳамма қатна-
шиб келмоқда ва унинг васият-
лари бизга абадий маслаҳат бўлиб
қилмоқда. У планетамизни янги-
лашдан ноборат улур ва илҳомбах-
шиди бошлаб берди, энди бу иш
унинг чизиб берган мустақим
тобора келгачмоқда, чуқурлашмоқ-
да ва кучаймоқда.

Улуғ Совет Иттифоқи ўзининг
эўр ғалабалари билан бунини намо-
йиш қилмоқда. Ўрта Осиё халқ-
ларининг тақдирини мисолида бу
нарсаси нот бўлмоқда.

...Хар биримиз ўз халқимизни,
ўз республикамизни яхши била-
миз, ўз республикамизнинг ҳамма
жойини кўраёмиз. Биз ўз рес-
публикамизда туғилиб, юзига
етгани, ўз юртимизга оташми, му-
хаббат ҳислари билан ўсим, шу
ерларда йиринчи марта қўлимизга
қалам олиб, ўз нармайлари-
миз, сўнгга эса ўз китобхона-
ларимиз билан учрашдик.

Хар бир киши ёшлаганда ўзи-
га таниш бўлиб қолган жойларда:
Ўзбек — Ўзбекистонда, қирғиз —
Қирғизистонда, тоjik — Тожи-
кистонда, туркман — Туркмени-
стонда қандам ташлаб юрса, ҳамма
хузуру қилади.

Ленин бутун биз, тўрт респу-
бликамизнинг тўрт эсувчиси қўли-
қўлга бериб, ўзимизни жуда кат-
та ва баланд тоққа чиққан киши-
лар деб тасаввур қилсам, бизнинг
кўз олдимизда гўзал Тошкентдан
тортиб жанубдаги Кушкачага,
оромбахш муздек сувга тўлиб оқа-
ётган Текис сойдан Каспий де-
лтигача қўзғалган бутун Совет
Ўрта Осиёси кўз олдимизда гав-
далаюлади.

Бундан ҳам кўра илҳомбахш
манзара бўлиши мумкинми ахир!
Биз Чув, Фарғона, Хисор водий-
ларида одамлар қўли билан ярат-
илган: локуварлар, дарёларни
курамиз, кунботар томонга қараб
Қорақўмнинг шарқини кесиб,
Ашхабадин четлаб оқиб ўта-
ётган ва Туркменистон Бокусин

деб номланган Небетдоғга яқин-
лашиб қолган ҳаёт дарёсини кўра-
миз, инсон қудрати билан яратил-
ган, деңизларини, гидроэлектро-
станцияларини, шаҳарларини, ҳам-
ма жойини қоплаб ётган электр ли-
нияларини, йўлларини, заводларнинг
корпусларини, трубадарини, виш-
каларини, кечати чўлларида пайдо
бўлган экинзор далаларини ва бо-
ларини кўраёмиз. Булар етти йил-
лик планда эзиб қўйилган режа-
ларнинг ерини ифодасидир, булар
партиямиз программаси амалга
оширилатганини кўрсатувчи
яққол далиллардир.

Бизнинг республикаларимиз,
халқларимиз чоризм зулмидан
қўтилганлигига ҳали унчалик
кўп вақт бўлган йўқ, зулм
хукмрон бўлган ўша вақтларда
бизнинг аҳоли-миз ҳозирги мус-
тақиллашлардаги аҳволдан сира
фарқ қилмас эди. Лекин биз ҳам-
ма, шу жумладан бизнинг ютуқ-
ларимиздан шубҳаланаётган ки-
шиларга ҳам, бизнинг республи-
каларимизга келинган, биз нақа-
лар рижоланиб тараққийёт йўли-
дан бораётганлигини, нима-
ларга эришяётганлигини ўз кўз-
ларингиз билан кўринган, деб
барилла айтаёқдамиз. Зотан чет
мамлакатлардан республикамизга
нелеатган меҳмонлар жуда кўп,
совет тузуми, Ленин идеялари на-
қалар ҳайбахш ақаллигини Ўрта
Осиё республикаларининг муваф-
фақиятларидан кўра яхшироқ ати-
қат қилаётган нарсаси йўқ деб,
уларнинг оқиндан-оқиб айтган га-
пларини кўпайишни эшитганмиз.

Шу муваффақиятларни тасдиқ-
ламоқ учун биз ҳақиқатан ҳайрат-
ланмоқ учун биз ҳақиқатан ҳайрат-

дан қолдирилган жуда кўп факт-
ларни, санаётимиз, қишлоқ ҳўжи-
лигимиз ўсганлигини, кадрлари-
миз, маорифимиз, маъдони-
маз топанлигини кўрсатувчи
жуда кўп рақамларни айтиб бери-
шимиз мумкин. Лекин буларнинг
ҳўжати бормикин? Зотан хар кан-
ча улугвор бўлса-да, шу рақам-
ларнинг ўзи ҳам биздаги ўзгариш-
ларнинг ҳаммасини, қудратимиз-
нинг бутун моҳиятини тўла-тўқис
ифодалаб беролмайди!

Масалан, шу нарсаси маълумки,
Ўрта Осиёда аҳоли жон бошига
бир йилда 800 киловатт соатдан
кўпроқ яъни Туркиядагига қара-
ганда ўн баравар кўп, Покистон-
дагига қараганда 80 баравар кўп
электр энергияси тўғри келади. Ле-
кин шу рақамлар ҳам биз фойда-
ланаётган электр энергияси го-
яқлигини тўлиқ ифодалаб берол-
майди. Бунинг сабаби шуки,
Днепр ҳам, Волга ҳам, Обь ҳам,
Ангара ҳам ўз қувватининг бир
қисминини бизга, Ўрта Осиёга бериб
турбиди, бизга хизмат қилмоқда.
Худди шунингдек, Амударё ва
Сирдарё суви билан етиштирган
ноз-неъматларимизни биз Россия-
га ҳам, Болтиқ бўйи, Кавказ рес-
публикаларига ҳам ва Сибирь аҳо-
лисига ҳам етказиб бермоқдамиз.

Лекин хар бир халқимизнинг
кучига куч ва гайратига гайрат
қўшаётган яна бир бошқа жуда
катта қувват бор. Бу шундай
қудратли ва зўр қувватдирки, бу
қувват — халқимиз қалбидини ва
ақл-идрокини, юрғи ва билан-
ларининг энергиясидир. Бунинг
номи — пролетар интернациона-

лизмидир, халқларнинг ленинча
дўстлигидир.

Фарғонада буюк канал қуриш
учун халқимиз кеткон кўтариб
ишга тушганда, Хўжаданнинг ўн
минглаб тоқиклари фарғонали-
ларга ердамга келиб, бу канал-
нинг энг қийин участкасини —
Пешшота деган жойдан ўтади-
ган қисминини қазиниш бизга то-
пириб қўйинган, деб айтмас
қилишди. Норин билан Қорадарё
ўртасидаги участкада ўн минглаб
қирғилар ўз отлари ва арава-
лари билан келиб ишлади. Фар-
ғона канални қазилётган вақт-
нинг ўзида Чорқўй туркманлари
ва сурхондарё ўзбеклари Хисор
водисидига бориб, канал қазий-
ган тоқикларга ерданлашди.
«Халқлар дўстлиги» деб ном бе-
рилган Қайроққум ГЭСини айт-
майсизми! Мирзақўли ўзлан-
тиришда қилинётган ишларни айт-
майсизми! Норақ гидроэлектро-
станцияси қурилишини айтмай-
сизми! Бу қурилишда 30 дан кў-
проқ миллат кишилари ишламоқ-
да. Юксак шеъринг маъдига са-
завор бўлган бундай мисоллар-
нинг сон-саногини йўқ!

Биз, Ўрта Осиёнинг тўрт эсув-
чиси, ана шу баланд тоғдан қарар
эланмиз, ёқимли чехраларни очиб
кўраёмиз, лекин республикалар ўр-
тасидаги чегараларни сира фарқ
қила олмаймиз. Бухоро — Урал
қиза магистрли Ўзбекистондан
Туркменистонга, Қорақалпоғис-
тондан Қозғистонга қарадан ўта-
ди? Икки республика ўртасини
ритида ажратиб турган, лекин ер-
да ном-нишони бўлмаган чизик
қаред? Кечатгина чўлу биббон

«Биз, миллатларнинг ИХТИЁРИЙ
иттифоқини, — бир миллатнинг иккинчи
миллат устидан ҳеч қандай зўрлигига
йўл қўймайдиган иттифоқини истай-
миз, — мутлақо тўла ишонча, қардош-
ларча бирликни очик ва равшан тушуниб
олишга, тўла ихтиёрлилик асосидан
келишувга асосланган иттифоқни
истаймиз».

В. И. ЛЕНИН.

Ўрта Осиё республика-
ри саккизта газетасининг
бугунги бирлашган сониди
В. И. Ленин туғилган кун-
нинг 93 йиллигига ва халқ-
ларнинг ленинча дўстлиги-
га бағишланган материал-
ларни бир вақтинчи ўзида
«Ўзбек Узебекистон», «Прав-
да Востока», «Советтик
Қирғизстан», «Советская
Қирғизия», «Тожикистони
Совети», «Коммунист Тад-
жикистана», «Совет Турк-
менистана» ва «Туркменс-
кая искра» газеталари
эъдон қилмоқда.

Мўмин ҚАНОАТОВ

БИЗНИНГ ЛЕНИН

Қам гап бўлиб ўсганлигим сақланар ёдда.
Хар нарсаси қизиқардим, ёш эдим — содда.
Нима нарсаси бўлиб қўйсиз қўзга,
Болалар-ла жанжаллашиб дердим ўзимга.

Дадам келса акам билан тортишиб ҳардам
Дердим унга: сеникимас, у менинг дадам!
Сўз очилса дохий Ленин ҳақида агар,
Мунозара қизир эди, сўзлар болалар.

Гардиш ичра дохий расмин кўрсатиб мудом,
Болаларга дейар эдим: — бу менинг бобом.
Сўзларимга жавоб бериб дерди болалар:
— Ленин бизнинг отамиздир, биз билан яшар!

Йиллар ўтди, қомат қўйиб, ўсиб улгайдим,
Дохий Ленин таълимини олиб тобладим.
Ешлигимиз ёдга олиб ўйласам бугун,
У сўхбатлар туюлади азиз мен учун.

Мана буюк қайда бўлмай ёнимда доим.
Мен-да бирга юрган каби туюлар доҳим.
Қараб юрар пўлат пишган мартен пелларини,
Еритида қурилишлар тунин, келларини.

Унинг номин ёдга олар элларнинг бари,
Иттизорлар унга олин, деңиздан нари —
Бурда нонга муҳтож бўлган беҳол болалар,
Ўмид қўзини тиклар унга ота-оналар.

Жанобларга қаддин буюк ийлаганлар ҳам,
Дилларда доимларга ўч истаб ҳардам
Озодликнинг зўр тўқини қайнаган чоқда,
Намоийига йўл олганлар тутган байроқда.

Ленин номи такрорларан, эллар этар ёд:
У раҳнамо, азиз ота, меҳрибон, устод!
Ленин бизнинг қалбимизни мангу ёритди,
Китиллига тулган баҳор йўлини кўрсатди.

Қадим элим у тўғилган тоғли бағд, иқбол,
Қўкка етар элим қучган парфат, истибол.
Мен қўлайман, қўшнингизда улур раҳнамо:
— Бизнинг Ленин, у биз билан яшар доимо!

Назармат тўрқимаси.

Тошкент шаҳар партия комитети- нинг пленуми

Кеча Свердлов номи концерт за-
лида Тошкент шаҳар партия коми-
тетининг пленуми бўлиб ўтди. Пле-
нумда партия ташкилотларининг
секретарлари, корхоналарнинг раҳ-
барлари, ишда таъинланган намоғорла-
ри, илҳим таъинланган муассасалари-
нинг ходимлари — ҳаммаси бўлиб
бир ярим минг киши қатнашди.

Пленум шаҳар партия комитети-
нинг биринчи секретари К. Мурзазо-
евнинг «Тошкент шаҳар партия таш-
килотлари раҳбар надрлар билан го-
лий-тарбиявий иш олиб бориш тў-
ғрисидаги дошдадини шигишга ва му-
ҳомама қилиш.

Пленумда КПСС Марказий Комите-
ти Президиуми аъзосидаги қанда-
дид, Ўзбекистон КП Марказий Коми-
тетининг биринчи секретари Ш. Р.
Рашидов нутқ сўзлади.

Пленум ишда КПСС Марказий Ко-
митетининг Ўрта Осиё бюроси раис-
и В. Г. Ломоносов, КПСС Марказий
Комитетининг Ўрта Осиё бюросининг
аъзоси, Ўрта Осиё Халқ хўжалиги
кеңашининг раисси С. И. Радишев,
Тошкент саноат област партия ко-
митетининг биринчи секретари П. В.
Тайманов ўртоқлар қатнашдилар.

Пленум ташкилий масалаларни
ҳам кўриб чиқди. А. И. Бродова
бошқа ишга ўтқалиги муносабат
билан шаҳар партия комитетининг
секретари ва бюро аъзоси вазифа-
сидан овоз қилди. Шаҳар партия
комитетининг секретари ва бюро
аъзоси қилиб В. А. Архангельский
сайланди.

(Пленум тўғрисидаги батафсил
хисобот газетамизнинг навбатда-
ги сонларидан бирида босилади).

МАМЛАКАТ САНОАТИ 1963 ЙИЛ I КВАРТАЛИДА

Саноат ходимлари КПСС Мар-
казий Комитети қоябрь Плену-
мининг қарорларини амалга оши-
риш учун курашиб, 1963 йил би-
ринчи квартал планини муваф-
фақият билан қўйди. СССР Ми-
нистрлар Совети ҳузуридаги Мар-
казий статистика бошқармаси-
нинг ахборотида бу ҳақда қўйди-
гилар айтилган.

Саноат маҳсулотини ишлаб чи-
қариш квартал планни 103 процент
бажарилди.

Саноат ишлаб чиқаришининг
ҳажмин утган йилнинг шу даври-
дагига нисбатан 8,2 процент ор-
тди.

Шу билан бирга химия сано-
атининг маҳсулотини 17 процент,

шу жумладан синтетик смолалар
ва пластик массалар 23 процент,
қора ва рағли металлургия маҳ-
сулотини 9 процент, ёқилги ва
энергетика саноати маҳсулотини 9
процент, машинасозлик ва металл
ишлаш саноати маҳсулотини 13
процент, шу жумладан қишлоқ
хўжалик машиналари, 19 процент,
бинокорлик материаллари сано-
ати маҳсулотини 7 процент, ўрмон,
қозғ ва ёғочсозлик саноати маҳ-
сулотини 5 процент, егил саноат
ва маданий-рўзгор буюмлари маҳ-
сулотини 3 процент, озиқ-овқат са-
ноати маҳсулотини 6 процент, шу
жумладан баллиқ овлаш 11 про-
цент қўйди.

Яъни маҳсулот ва қўчқилиш

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ
СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИНИНГ АХБОРОТИ.

Энг муҳим буюмлар ишлаб чи-
қариш квартал планини ҳамма
иттифоқчи республикалар бажар-
ди.

Марказий статистика бошқар-
масининг ахборотида биринчи
кварталда энг муҳим турдаги са-
ноат маҳсулотлари ишлаб чиқари-
лиши ҳақидаги маълумотлар
келтирилди. Жумладан, 14,1
миллион тонна чўян, 19,5 мил-
лион тонна пўлат эритилди, 15,5
миллион тонна прокат, 305 мил-
лион метр пўлат қувурлар ишлаб
чиқарилди, 32,7 миллион тонна

темир рудаси, 48,6 миллион тон-
на нефть, 23,7 миллион кубом-
етр газ, 131 миллион тонна кў-
мир чиқарилди, 95,9 миллион
киловатт-соат электр энергияси,
4,6 миллион тонна минерал ўғит-
лар ишлаб чиқарилди, металл
қирқадиган 44,5 мингта станок,
147 мингта автомобиль, 78,7
мингта трактор, 20,9 мингта до-
комбайн, маккажўхори йиғиш-
тирадиган 7,3 мингта комбайн,
пахта тератиган 1,7 мингта ма-
шина, 4,4 мингта экскаватор тай-
нлаб берилди, 14,9 миллион

тонна цемент, 1,3 миллион
квадрат метр ип газлама, 119
миллион квадрат метр жузе газ-
лама, зигир толасидан тўзилган
129 миллион квадрат метр газ-
лама, 200 миллион квадрат метр
шойи газлама, 116 миллион
жуфт чарм пойабзал, 2,5 мил-
лион сўмлик тикилган буюмлар
тайнлаб берилди, 1030 мингта
радиоприйимник ва радиолар, 565
мингта телевизор, 221 мингта хо-
лодильник чиқарилди, 888 минг
тонна гўшт (дават хом ашё рес-
урсларидан), 92,6 минг тонна
мол ёғи (дават хом ашё ресурс-
ларидан), ёғи олинмаган 2,1 мил-
лион тонна сут маҳсулотлари

(сутга айлантириб ҳисоблаганда)
ишлаб чиқарилди.
Марказий статистика бошқар-
масининг ахборотида таъинла-
лини, ишлаб чиқариш утган йил-
дагига нисбатан қўнайган ҳолда,
чўян ва пўлат эритиш, йиғма те-
мир-бетон, босмақона қозғон, бир
қанча маданий рўзгор буюмлари
ишлаб чиқариш планни нам бажар-
илди.

Саноатда меҳнат унумдорлиги
утган йилнинг биринчи кварта-
лидагига нисбатан 5,4 процент
орди, яъни квартал планда белги-
ланганга қараганда кўпроқ ош-
ди. Бироқ, қўлгина корхоналар
маҳсулот ишлаб чиқариш, меҳнат
унумдорлигини ошириш ва тан-
нархни қаматиштириш планини ба-
жарди. (ТАСС).

СССР ХАЛҚЛАРИНИНГ БУЗИЛМАС БИРЛИГИ ВА ҚАРДОШЛАРЧА
ДЎСТЛИГИ ЯШАСИН ВА МУСТАҲКАМЛАНСИН!

(КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Ҳақириқларидан).

ЛЕНИНЧА ХАЛҚЛАР ДЎСТАЛИГИ БАЙРОҒИ ОСТИДА

ЛЕНИН ҲУЗУРИДА

Туркистон Советларининг Тошкентда 1918 йил 20 апрелдан 1 майгача давом этган V Элка съезди РСФСР составида Туркистон Совет Социалистик Автоном республикаси тузилганлигини эълон қилди.

КРЕМЛДА
УНУТИЛМАС
УЧРАШУВЛАР

— Ҳақиқатан ҳам хато қилганларингиз кўриниб турибди. Одамларни яхши текшириб, ангадорлар ва натижада шундай қулфга уйрагансиз.

— Келажак учун, гарчи жуда оғир бўлса ҳам, бу воқеа сабоқ оғир бўлди, Я. М. Свердлов.

— Қазақов ким ва Революцион Комитетдаги ўртоқлар кимлар? — деб савол берди Владимир Ильич.

Мен Ҳақжонланиб, А. А. Қазақов ва ўзим таниган бошқа ўртоқлар ҳақида билган гапларимни айтиб бердим.

Владимир Ильич бир оз сукут қилиб, нималарнидир ўйлаб, Я. М. Свердловга мурожаат қилди:

— Бугун вақт кечикти қолди, эртага эрталаб, тўғриси шу бугуннинг ўзидаёқ тўпланишми бу масалани муҳокама қиламиз. Нималар қилиш кераклигини гаплашиб оламиз. Аммо сиз, ўртоқ Теодорович, етиб боришингиз керак. Ҳозир ўз ўртоқларингиз олдида бориб, ҳамма гапни уларга айтиб бериш, уларни тинчитиш ва ўзингиз ҳам Ҳақжонланиб, Ҳозирча ҳайр.

Владимир Ильич ва Яков Михайлович билан хайрлашиб, дарҳол «Национал» меҳмонхонасига кетдим. Бу ерда ўртоқларим мени сабрсизлик билан кутиб турган экан.

Ушбу кун «Кремль» Я. М. Свердлов бешовимизни чақирди. Партия Марказий Комитети ва Халқ Комиссарлари Совети масъул ходимларидан бир гуруҳининг Осинов исми вақтида қурбон бўлган кадрлар ўрнига Тошкентга юборишга қарор қилганлигини айтиди. Бизлардан уч киши дарҳол Тошкентга жўшаб кетишимиз икки киши эса ишчи давом эттирмақ учун Москвада қолиш кераклигини айтиди. Биз Я. М. Свердлов кабинетидан чиқмасдан олдида, Ҳақжон, Голтоский ва мен Тошкентга жўшаб кетишимиз керак, Троцкий билан Юсупов Москвада қолишлари керак деб қарор қилдик.

Москвадан жўшаб кетишдан олдин бизни Владимир Ильич яна қабул қилди. Улар Ленин биз билан самимий, ота-ларча хайрлашиб, ишмига, муваффақиятлар тилади, бир қанча кўрсатмалар берди. У маҳаллий аҳоли орасидан ўртоқларни раҳбарлик вилларига тортди зарурлигини бизнинг эътиборимизни жалб қилди. У маҳаллий миллат меҳнатчиларини билан тўғри ўзаро муносабатлар ўрнатилиши, Туркистонда яшаб турган барча миллатларнинг пролетарлари ўртасида интернационал дўстликни мустаҳкамлашимиз ва қучайтиришимиз лозимлигини айтиди. Владимир Ильич пахтачиларни тиклаш, партия сафарини мустаҳкамлаш ва Закавказье фронтини қатъийан тугатиш, қизил Туркистон Советларининг давлатида съездини чақириб Туркистон республикаси коммунистларининг биринчи қўрағай вакилларидан эканлигини таъкидлади.

Улар Ленин билан бўлган учрашувлар ҳаётимизда энг катта воқеа бўлиб, хотирамда абадий сақланиб келмоқда.

С. ТЕОДОРОВИЧ,

1918 йилдан КПСС аъзоси.

Коммунистик қурилишни кенг авж олдириш СССРдаги миллий муносабатларнинг ривожланишида янги босқич бўлиб, бу босқич миллатларнинг янада яқинлашуви ва уларнинг тўла бирлига эришиши билан характерланади. Коммунизм моддий-техника базасининг қурилиши совет халқларининг янада мустаҳкамроқ бирлашуви оlib боради.

КПСС ПРОГРАММАСИДАН.

АҲИЛОИЛАДА

Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ В. И. Ленин, бизнинг мамлакатимизда бугун дунё меҳнатчилар оmmasи учун қудратли, илҳомбахш намуна бўлади деб ўзининг қатъий фикрини айтган эди. «Россиядаги социалистик Совет республикасининг намунаси, деб ёзган эди у, барча мамлакатларнинг халқлари олдида жонли намуна бўлиб туради, бу намунанинг пропагандалови, революционлаштирувчи таъсири ҳам жуда катта бўлади».

Илҳоминг дохиёна бу сўзлари рўёбга чиқди! Социалистик қурилиш давомида совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган тарихий вазифани муваффақиятчи ҳал этди—қўи миллатлар Ватанимиз халқларининг чоризмдан мерос бўлиб қолган иқтисодий ва маданий қолоқлигини батамом тугатди. Илгари ҳамма ҳуқуқлардан маҳрум этилган, очликка, қашшоқликка ва қирқилшга маҳкум бўлган халқлар Улуг Октябрь ғалабаси туяйди янги ҳаёт қуриш йўлига кирди. Халқлар ўртасидаги муносабатларда илгари давом қилиб келган тарқоқлик ўрнида эндиликда улуг қардошларча дўстлик, ҳақ ҳўжа-лигини ва маданиятини ривожлантиришда, коммунистик жамият қуришда мустаҳкам ҳамкорлик қарор топди.

Бутун дунё меҳнатчиларининг дово йўлбошчиси ва устози Ленин миллатларнинг талаб ва эhtiб-ларига, халқларнинг ҳиссиёт ва кайфиятларига диққат билан қараб, деб таъмин берди. 1919 йилда Владимир Ильич

Туркистондаги коммунист ўртоқларга мурожаат қилиб, бу ўлка халқлари билан қардошларча дўстлик ўрнатиш зарурлигини таъкидлади. Ўрта Осиё халқларини асосатда сақлаб турган чоризмнинг оғир меросини тугатиш совет ҳокимияти астойдил истаётганлигини амалда исбот қилишга даъват этди.

В. И. Ленин ушбу йили ноябрь ойида Шарқ халқлари коммунистик ташкилотларининг Бутунроссия II съезида қилган докладыда миллий сиёсатнинг умумий принципларини амалга ошириш тўғрисида гапириб, мамлакатнинг меҳнаткаш деҳқонлар кўнчилигини ташкил қилган шарқий районларининг конкрет ҳуқуқсизларига маҳаллий коммунистларнинг эътиборини жалб қилди, бу районларда капиталга зарба бериш билан бирга ҳали батамом тор-мор келтирилмаган феодализм қолдиқларига ҳам қаттиқ зарба бериш кераклигини уқитиб ўтди.

В. И. Ленин Қирғизистон территориясида Совет ҳокимиятининг ишлари муваффақиятчи бораётганлигини диққат билан кузатиб турди, меҳнаткашларнинг янги турмуш қуришдаги иқидий таъаббускорлигини бутун чоралар билан қувватлади. Ёш Совет республикаси катта қийинчиликларга дуч келаятирлигига қарамай, 1918 йил 17 майда Владимир Ильич Қирғизистонда 94 минг десятина ерни суғордириш иригация системалари қуриш учун 3 миллион сўм пул акришти тўғрисидаги декретга қўл қўйди.

Революция йўлбошчисининг пролетариат диктатураси ғалаба

қилиши билан ҳамма миллатларнинг меҳнаткашлар оmmasи буржуазия кишанларини парчалаб ташлаб ҳамда миллий зулм ва асосатдан қўтулоб, бузилмас қардошларча дўстлигини вужудга келтиришга ва ҳамма халқларни қўи-миллатли яхлит оила қилиб бирлаштиришга алоҳида иштило, деб айтган дохиёна гаплари ҳам рўёбга чиқди.

Коммунистик партия, унинг йўлбошчиси В. И. Ленин ташкилотчи ва илҳомчи бўлган озо, мустақил Совет республикалари халқларининг битта яхлит давлат иттифоқида бирлашишга қаратилган ҳаракати барча миллат меҳнаткашлари оmmasининг иқтисодий ва сиёсий манфаатларини йодолашчи ҳаракат бўлди.

1922 йилда, Советларнинг I съезида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи тузилди. Жаҳоншумул тарихий аҳамиятга эга бўлган бу талбир озо халқларини яхлит, қудратли Совет Иттифоқида абадий бирлаштирди.

Совет ҳокимияти йилларида қирғиз овулининг қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгарди. Қирғизistonнинг ҳўжадлик ва маданий турмушида рўй берган жуда катта ўзгаришлар Ленинга миллий сиёсатнинг тантанасини кўрсатуви яққол ва ёрқин ўрнак бўла олади. 1959 йилда СССР саноатининг янги маҳсулоти 1913 йилдагига нисбатан 40 баравар кўнйган бўлса, Қирғизистонда саноатнинг янги маҳсулоти шу давр ичида 55 баравар кўнйди.

Қирғиз халқининг маданияти барқ уриб ривожланди. Умумий

таълим мактабларида ўқувчилар сонин 1959 йилда 1914—1915 йиллардагига нисбатан 49 баравар кўнйди. Ҳозирги вақтда 1776 мактабда 350 мингга яқин ўқувчи таълим олаётди. Республикада қардош олий маълумотли кишилари бўлмаган ўлкада Ҳозир 37 та илмий тадқиқот муассасалари, Фанлар академияси, Давлат университети ўз ишларини муваффақиятчи давом эттирмоқда.

Совет Иттифоқидаги ҳамма халқларнинг ва, аявало, улуг рус халқининг қардошлари, ёрдами қирғиз халқининг экономикаси ва маданиятини ривожлантиришда катта роль ўйнади. Қирғиз халқини СССРнинг бошқа халқлари билан ва улуг рус халқи билан боғлаб турган дўстлигининг яхши традициялари бор. Атоқли мутафаккир, қирғиз демократ шоири Тўхтағул барча миллат меҳнаткашларининг дўстлигини улуглаб қуйидаги илҳомбахш мисраларни тўғиған эди:

Енгинамда қозғим,
Қирғиз, ўзбек, оға рус...
Бари оға, бари дўст.

Тўхтағул ўз ватандошларига рус халқи ҳамма халқларининг оғаси эканлигини, рус халқи қирғиз халқига яхшилик қилиш ниятида эканлигини, қирғиз халқи рус халқи билан дўст бўлганидагина келажак ва истиқбол порлоқ бўлишини уқитиришчи оликано боқсадин ўз олдида қўйди.

Тўхтағулнинг рус маданияти тўғрисида қойил бўлиб айтган гаплари, улуг рус халқи билан дўстликка қилган даъвати Ўрта Осиё ва Қозғистоннинг Обой, Фурқат ва бошқа шулар каби йирин жомат арбоблари айтган фикрлари билан ҳамоҳандир.

Социализм мамлакатида интернационализм байроғи остида миллатлар бир-бирлари билан янада кўпроқ яқинлашмоқда. Улар ўртасидаги ўзаро муносабатлар, уларнинг бир-бирига таъсири ва бир-бирини бойитиши ортб бормоқда. Миллатлараро алоқа тили — Владимир Ильич тили бўлган улуг рус тили коммунизм учун, экономикани ва маданиятини ривожлантириш учун қурашда тобора катта аҳамият касб этмоқда.

Улуг Ленин эълон қилган халқлар озолиги, тенг ҳўқуқлиги ва дўстлиги принциплари замон сегоидан ўтди.

Совет халқларининг ва айниқса Ўрта Осиё ҳамда Қозғистон халқларининг таърибаси миллий зулмининг ҳамма формаларидан қутултириш, ёрқин ривожланиш ва чинакам тараққиётга эришишнинг реал йўлини бутун дунё халқларига кўрсатиб турибди.

Б. ОМОНАЛИЕВ,

Қирғизистон ССР Фанлар академияси фалсафа ва ҳўқуқ секторининг мудири, фалсафа фанлари кандидати.

Рассом Е. Соловьев ишлаган плакат. Изоғиз.

КЎМАҚДОШЛИК

Қуналарнинг бирида мен Туркистондан хат олдим. Бу хатни ким етган экан деб ўйладим. Унда қўида-тилар ёзилган эди:

«Қадри Корасом! Мен Ақаш Му, ханованим. Бизнинг бригаданимиз сизлар билан қўида бери мусобақа дошо-у, Ленин бир-бирини билан учрашганимиз йўи. Қолхозимизга бир нечанинг. Вақт тоғиб, албатта келинг. Қўишунча ҳайр. Ақаш».

Мен Ақашнинг қолхозига жўшаб кетдим. Туркистоннинг дўстлар ҳўзурида ўи кўн меҳмон бўладим. Нотаниш кишилар бўлсалар ҳам мени ўз қариндошларидек ҳўрмай қўи-лишди. Ақаш билан далаларни айланиб чиқдим, гўзалларни кўздан кечирдик. Пахтадан мўл ҳўсил оқилиши кўп сирларини бир-биримизга айтиб бердик. Даладан ҳар сафар чарчаб Мухановларнинг уйига қайганимизда, унинг бир кеёса қариндоши бизни кўтиб олди.

— Жуда кўтириб қўйдилар-ку, ҳатто чой ҳам совуб қолди.—дер эди кампир, меҳрибонлик билан.

Тўшаб қўйган гўламга ўтириб, чой ичардик. Гапимиз сира адо бўлмас эди. Турсуной Охунова тўғрисида бир кўн гап бошланиб кетди. Кампир гапимизга диққат билан қўлоқ солиб турди, кейин ўзи ҳам гапга аралашди:

— Эй, қизларим, имасини айтасиз.—деди кампир.—ҳўзир ҳўп яхши замон бўлди-да. Менинг ёшлигимда, тўғрай шўхта қўица, аёла ишчи отта минса, замон оқиб бўлди, дейишарди. Аммо, Турсуной отта минди-ку, у минган оддий от эмас, балки тўлаб от.

Кампир чойдан бир қўплаб гапни давом эттирди.

— Ҳақиқатан ҳам замон оқибди бўлди, лекин кўн кишини одам ўрн-да ҳўсбамайлашган замоннинг оқиб-ди бўлди... Бирон ҳам нарсаларнинг ҳўжялиги, бошқалар эса ҳамма нарсалардан маҳрум бўлган замон тугади, абадий тугади.

Эй меҳрибон кампир, бу айтганларининг ҳаммаси ҳақ. Сен айтган замон бутунлай йўқ бўлиб кетди. Мен ҳам, Ақаш ҳам, қардош республикалардаги биз каби кўнча хотин-қизлар ҳам бригада бошчилари, қолхоз ва совхозларнинг раҳбарлари бўлиб ишлаётганимизни янги, беҳтёр замоннинг нишоналари эмасми, ахир? Бригада бошчилари бўлган биз хотин-қизлар бир-биримиз билан мусобақалашмоқдамиз? Бу мусобақа мени меннинг сингилм (мен уни шундай деб атайман) Ақаш Муханова бошлаб берди. У бошқа бригаданидан бошли. Қўи Рубенсулов Эмгулова билан бирга бедалишини таслиф қилди. Бу ташаббусни Туркистон, Ўзбек, Қозғистон, Арманистон, Қирғизистон ва бизнинг Тожикистондаги бригада бошлиғи бўлган хотин-қизлар қўлаб-қувватлади.

Мен мусобақага қўишлиб (1961 йилнинг қўида) зиммамга катта мажбурият олдим.—гектар бошига 35 центнер ҳўсил етиштирамиз, деб сўз бердим. Сўзимнинг устидан ҳам чиқдим. 75 гектар ернинг ҳар гекта-

ридан 37,5 центнердан ҳўсил оқдим. Бундай катта ҳўсилни оломай қўи-шимиз ҳам мумкин эди. Йўл ойининг бошларида бир кўн даллага чўи-иб ҳайрон бўлиб қолдим. Гўзаллар сарғай бошлаган, сўиш мазаси қўи-ган эди. Қўиш қолдимини деб ўйладим. Йўқ, қўишмаган экан, сўз етишмаганга ўхшайди... «Нега шундай бўлдики?» деб ҳайрон бўлиб қолдим. Яхшики, ушбу вақтда Ўзбекистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси бизнинг қолхозимизга келиб қолди. Улар бизнинг пайқали-мизни кўриб, гўзаларга «шарбат» сўзи беришлар деб тавсия қилишди.

Уларнинг айтганини қилган эдик, гўза дарров жўнаниб кетди. Ўтган йил анча қийналдик. Чўи-ит оқиб бўлишимиз билан ёнгитарчилик бошланиб кетди. Чўи-ит ёнган ерларнинг ҳаммасини қатқалоқ босди. Қатқалоқни йўқотиб, ерни юмшатишга озмуна тер тўқдикми. Эндиги, на унинг чўишган тўлаи дўл уриб кетди. Қайтадан чўи-т ёнганга мажбур бўлдик. Пахта териш вақтида ҳам ёнгитарчилик кўп бўлди. Шундай бўлса ҳам бизнинг бригаданимиз тўзув ҳўсил етиштирди. Гектар бошига 36 центнердан пахта оқдим.

Бу йил бизнинг бригаданимиз яна ўн гектар ер қўиш берилди. 85 гектар ерга элпга чўи-ти эдик. Чўи-ти бизнинг участкамиз — уруғлик чўи-ти етиштирилган участка. Маҳаллий ва минерал ўғитларин ерга етар-ли миқдорда солдик. Гўзаларни озиқ-лантириш учун ҳам ўғит тўплаб қўи-дик.

Ҳўзир далаларимизга бониб, жўи-лим қўишча тўламоқда. Эндиган чўи-тилар ниш берай деб турибди. Бундай ерда ўиш булган гўза катта ҳўсил бериши турган гап.

Қардош республикалардан жуда кўп хат оламиз. Таниш ва нотаниш дўстларим биздан ҳўла-ҳўвол сўраб, ишнинг, турмушнинг қайли, дейишди уларнинг хатларида. Бу хатлар шу қадар меҳрибонлик ва эҳми-мийт билан ёзилганки, уларни ўи-синг хўрсандилганидан қўишаб юбор-дик кетди. Одамларни бир-бирига қардош қилган киши тўғрисида, бутун дунёда одамлар чўи қўишқандан севиб, йилиб деб атайган киши тўғрисида ҳар қанча қўишмас камлик қилди.

Қорасом БЕКНАЗАРОВА,

Тожикистон ССР, Ленин ишлаб чиқариш бошқармаси дағи «Победа» қолхозининг бригадаси бошлиғи.

Совет Иттифоқи меҳнаткашлари! Бутун куч коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга қаратилсин!

(КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқларидан).

В ЕДИНОМ СТРОЮ, К ЕДИНОЙ ЦЕЛИ!

ЎРТОҚЛИК, ҚАРДОШЛИК

— Мана ёруғ қуналарга ҳам етди, бундай бахтли қуналарни бо-ларимиз, оталаримиз. Ҳаттоки мен ўзим ҳам орзу қилишга боти-ломас эдик...

Биз бу гапларни бундан икки йил муқаддам кўхна Урганчада опоқ соқоли микроб Ашир огадан ошиган эдик. Қирқизий деб атай-ган жойда қўиқ ерларни ўзлаш-тиратган «Қўиқ қолдуз» қолхоз-ининг дала шийонида ёшлар бил-лан марокли сўхбат бошланиб кет-ди.

Бу сўхбатнинг бошланишига мўҳим бир воқеа сабаб бўлди. Ян-ги қурилган канал Амударё су-ларини асрлардан бери қўишурқ бўлиб ётган чўлга олиб келди. Қўилик ва асосат аламларнинг тортаман ешлар орасида ўтири-нишда ўтмишни эсламай бўлади-ми!

— Ўтмишни билган киши,—де-ди нуруий кека,—ҳўзирги тур-муш тўғри ва яхшироқ тўшуна-ди.

Мудхшн эски замоннинг шўхи-ди бўлган бу қария Хева хонлиги-

даги одамларнинг турмушини га-пириб берди. Ушбу вақтларда деҳ-қонлар қўишча қатра сўз учун қўи тўкиб қурашшга мажбур эдилар. Ўзбеклар, қоракўлқлар ва туркманлар ўртасида, қабил-лар ва уруғлар ўртасида авж олиб кетган ҳўсуват ва жанжаллар-нинг поёни кўишмас эди. Хонлар, бекалар, эшонлар ва руҳонийлар одамлар орасида адоват солиб, шу орқали ўз бойлиқларини орти-рар ва айш-ишратда яшар эдилар. Ҳўиият ҳам, сўз ҳам, энг унум-дор ерлар ҳам уларнинг қўида эди.

Тошовузда бўлган бир қўиш боқеа тўғрисида қўишган ҳўиш ёшларга дахшати тўшқиб бўлиб тўюлди. Бир катта ариқнинг суви билан икки қўишқоннинг ери су-ви қўишқон деҳқонларини бир-бирига тўи-яйлаб уриштирар ва шўиш учун ҳам ҳўр доим тўғон тенасида қамбағалларнинг қўи-ш қўишар эди.

Сўз талашиб, деҳ ҳўишқонни да-вом эттириб чо, отамнинг икки ўғли жонини фидо қилди. Совет ҳўииятининг дастлабки йилла-рида мен ўзим ҳам шундай сўз талаш вақтида ўиш кетишимизга саз қолган эди. Яхшики, ўртоқ-ларим мени боийинг чапгайдан қўишарди олишди. Бўиунг учун улари раҳмат.

Гап ҳўзирги кўнчада аҳволга келганда чўишнинг чехраси очилиб, табассум пайдо бўлди. Ўз ўзини ҳамма бойлик-ларнинг оғаси бўлиб қўишган. Сўз ҳам, қолхоз ери ҳам, маша-налар ҳам ўзимизники. Ҳаммаси ўзимиз ҳўжялигимиз; ҳамма нар-са халқиники.

Улуг Октябрь қўишнинг нур-лари узоқ Хоразмни ҳам нураф-шон қилди, меҳнаткаш деҳқонлар-ни зулм ва қўишқондан қўишарди, тўғон тепасида қўи тўишқонга абадий хотима берди ва воқеада бир-бирига қўиш бўлган ўзбек-лар, қоракўлқлар ва туркман-ларнинг ленинча дўстлик алоқалари билан мангуликка аҳил қўиш қўи-ди.

Ўрта Осиёда сўғоритиш ишларини таъкил эттиш тўғрисида В. И. Ле-нин қўл қўйган декретин Халқ Ко-миссарлари Совети 1918 йилнинг баҳоринда эълон қилди. Амударё ҳавасида ҳам ирригация система-ларини қайта қўиш тез орада бошланиб кетди.

Ушбу оғир йилларда давлатимиз ирригация ишларига катта маб-лағлар ажратиб бера олди. Мам-лакатнинг пахтачилик районлари-да сўғоритиш ишларини тиклаш ва ривожлантириш тўғрисида Ленин пилани ушбу вақтдаёқ амал-га оширила бошланди.

Деҳқончилик учун керакли сўз-илари одамлар орасида душман-лик туғилишига ва бир-бирини ўлдир-иш ҳўдасаларининг рўй бе-ришига сабаб бўлган бўлса, энди-ликда мана шу сўиунинг ўзи одам-ларни жинслаштирмоқда, халқлар ўртасида дўстликини мустаҳкамла-моқда. Бўиш Хоразм воқеасида бир-бирига қўиш бўлган ўзбеклар, қоракўлқлар ва туркманларнинг ўзаро муносабатлари мисолида яқ-қол қўиш мумкин.

Хоразм ва Тошовуз шаронтида ирригация-мелиорациянинг пахта-чиликни ривожлантириш учун ҳал қилувчи аҳамияти бор. Турк-

манлар ва ўзбеклар бир дарёдан суи ичадиган, сўғоритиш каналлари-ни ва коллекторларни биргалашиб, қўишқонлар, мушқул пайларда бир-бирларига қўишмашмоқдалар. Бир вақт иккиги Жаҳон (Амударё) ўз ўзанини ўзгартириб, ма-гистрал каналларнинг бош тўғон-ларидан бир неча километр нари-да оқа бошлади. Далаларни қан-дай қўиш сўғорамиз деган муш-қулнинг туғилди. Хоразм ва Тош-қўишнинг партия ва совет ташки-лотлари дарёнинг ўзидан қўишча сўз олиш пиланини тез ишлаб чи-қдилар. Амударё бўйида қўиш иш бошланиб кетди. Бундай мушқул-чанги учун ўиш олиб боришга жангларда минг-минглаб қолхозчи-лар қатнашди. Уларга сипалган қўишқонларнинг раислари бошчилик қилди. Ер қанбийдан қўиш ма-шинуларини далалардан каналлар-нинг асосий участкаларига олиб келишди. Аллақачонлар ташлаб қўишган Байрамқоқа ва Машин-Бўиш каналлари жуда қўишча му-дат ичида янгидан қўишқон, 600 минг кубометрдан кўпроқ тўпурқ-чиқариб ташланди, бош тўғонлар-га 1350 кубометр темир-бетон ёт-қизилди, насос станциялари ўрна-тилди.

Сўз учун бўлган жанг муваф-фақият билан тугади. Ёнқизорлар сўиға қонадиган бўлди. Тошовуз ва Хоразмнинг туркман, ўзбек қолхозчилари мамлакатга бир не-ча ўн минг тонна «оқ олтин» бе-ридилар.

Хоразм пахтакорлари энг юқо-ри ҳўсил олаётганлигини бутун мамлакат билди. Ўтган йили улар гектар бошига 29,5 центнердан пахта олдилар ва «оқ олтин»

етиштириш соҳасида етти йиллик-нинг охириги йилига мўлжалланган даражадан ўиш кетдилар. Аммо, Тошовузда пахтанинг ҳўдасорли-гини анча паст. Шу сабабли хо-размликлар ўз қўишларини ҳақ-ли танқид қилдилар. Танқиднинг нафи яхши бўлди. Тошовуздаги қолхозларнинг қўишлари хоразм-ликларнинг таърибасини муваффақ-ият билан ўрганиб олмақдалар.

Хоразмдан Нариманов қўиш-илгор қолхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Исқандар Дў-сон бундан бир ярим ой муқаддам Тошовуздан бир хат олди. Тахта ишлаб чиқариш бошқармасидаги Қўишқон номли қолхознинг ра-исин Х. Муродов шу хатда Дўсо-вдан ўз таърибасини айтиб бери-ни илтимос қилган эди. Дўсов бу илтимосни дарров бақарди.

Катта дўстлик самаралари бе-боҳодир Совет кишилари дўстли-гининг кучи ўқар Амударёни бўй-суқдирмоқда, шу дўстлик туяй-лай қардош республикаларнинг экономикаси ва маданияти равақ тошмоқда.

Катта чўл ўртасидан Уланнинг қиёфаси ўзгармоқда. Қўи чўла-ри орасида қўишган катта-катта каналлар ёнқизорлар майдонини кенгайтирмоқда. Янги шаҳарлар ва посёлкалар қад кўтармоқда. Бў-хородан Уралгача қўи қувиру қўи-лимоқда, бу қўишликда ҳамма республикаларнинг меҳнаткашла-ри қатнашмоқдалар. Халқлар дўстлигининг ленинча байроғи ту-файли вужудга келган муваффа-қиятларнинг ҳаммасини санаб ё-тириб бўладими, ахир!

М. БОДРИЙ,

Ашқобод шахри.

ЯГОНА ИКТИСОДИЙ РАЙОНДА

